

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XX. De Donationibus inter virum & uxorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

4. Mulier à marito expulsa, vel ejus scitiam fugiens fornicata an amittat dotem?

5. Dotis marito adjudicata repetitio an competat uxori, marito postea in adulterium lapsa?

6. Amittitur & dot alitium ex causa adulterii.

7. Ex causa hæresis dos cedit fisco.

8. Proprietas dotis & donationis propter nuptias cedit liberis superstitibus.

Solutio matrimonio quoad vinculum, per mortem, aut per declarationem, quia nulliter de facto contractum, siue quoad thorum, ex causis superius allegatis, quaeritur, quid sit juris in donationibus inter conjuges factis, & in dote, & in dote propter nuptias.

Quantum ad donationes inter conjuges stante matrimonio factas non est magna quaestio, cum jure non subsistant, D. & C. de donat. inter vir. & uxorem, ita postulante, tum honestate, ne conjugalis amor videatur pretio conciliari, tum utilitate, ne conjuges mutuo amore se spolient, profusa erga se liberalitate, l. 1. & 2. d. t. c. fin. h. t. Quod accipiendum, quatenus alter sit pauperior, alter ditior: quod duo concurrere debent, alias cessaret prohibitio. Hinc sepultura causa datum conjugi tenet, l. 3. §. concessa D. eod. quia licet expendisset de suo, non tamen ideo alter, quia non expenderit, tam factus ditior censetur, quam non pauperior. Hinc & non incidit in prohibitionem repudiatio legati aut hæreditatis per alterum conjugem in favorem alterius, l. 5. §. si maritus D. eod. Per quam licet alter fiat ditior, non tamen repudians pauperior, l. 6. D. quæ in fraud. cred. cum legatum aut hæreditas, antequam acceptetur, non sit in bonis. Plures casus videre est; D. h. t. n. 10.

2. Non sunt tamen ita inutiles istæ donationes, quo transferant rerum donatarum possessionem aliquam in accipientem, eumque faciant fructus industriales saltem percipiendo suos facere, §. fructus 45. D. de usuris, l. 1. §. si vir uxori D. De acquir. possess. & præterea morte subsecuta confirmantur, d. c. fin. h. t. & l. Donationes 25. C. eod. Non alias tamen, secundum communem opinionem, quam si traditio intervenit juxta text. in l. Papinianus 23. D. h. t. Vetum obstat Nov. Sacra forma transmiss. 162. §. 1. ubi dicitur, solum mariti silentium

confirmare donationem mulieri factam, etiamsi nulla intervenerit traditio; qua de re latius D. h. t. num. 24. Et hoc nisi ante mortem revocata fuerit, expressè vel tacite, d. c. fin. h. t. uti licet, cum donatio hæc sit imperfecta, & demum morte consummetur atque omnimodam sui perfectionem consequatur, ut ante revocari possit. Nisi juramento fuerit confirmata, quod servandum, cum non vergat in detrimentum animæ jurantis, nec tertii, & prohibitio tantum privatam causam concernat, nihil verò mali moris includat. Censetur etiam revocata, si is, cui donatum, prius naturæ debitum persolvat, d. c. fin. cum tantum ejus persona sit electa, non etiam hæredis, uti in legatis.

Quantum ad dotem & donationem propter nuptias post divortium, utraque redit; illa ad mulierem, ejusve partem, aut hæredes, quia cessat causa, propter quam penes maritum remanere debet; hæc ad maritum, ejusve hæredes: nisi aliter fuerit conventum aut alia sit consuetudo, c. 2. & fin. h. t. Cessante & ejus causa, cum sit inducta in dotis securitatem. Adquisita vero tempore matrimonii æqualiter sunt dividenda, d. c. 2. h. t. quam tamen rem non raro loci consuetudo immutat; & ut aliter se habeat, faciunt pacta mutua, d. c. fin. in fine. Obtinet & hæc restitutio in matrimonio putativo, bonâ fide contracto. Quod addo, nam mala fides faceret donationem hanc & dotem publicari, uti dictum supra Tit. 14. Si mulier divortio causam dederit per adulterium, dos committetur, & marito cedet, c. Plerumque 4. h. t. l. Consensu 8. C. De repud. idque propter injuriam, quam mulier adulterando marito infert, Nisi tamen vi compressa fuerit, quia tunc est extra culpam, aut lenocinio mariti adulterata, l. Viro 39. l. Cum muliere 47. D. Solutio matrim. cum frustra improbet mores, quos antè probavit, & puniat actum, cui dedit auctoritatem. Idem est, si decepta alium admisit, quem matitum esse putabat; si maritum mortuum credens alii se conjunxerit: quibus casibus ut deest culpa, ita & adulterium formale, ut dicemus inf. De adul.

4. Quid si expulsa domo à marito, aut ejus scitiam fugiens fuerit adulterata? Resp. Possit qui-

quidem videri, non amitti isto in casu dotem, ne ex sua malitia commodum reportet: verius tamen dotem amitti, & marito cedere, propterea quod ejusmodi causa sit tantum remota, nec ordinata ad adulterium, ut viro non impu- terur iste effectus, *l. non omnes 38. D. de statu lib.* Facit, quod mulier quidvis potius admitte- re deberet, quam alteri dare sui copiam, *c. sacris sup. de divor.* ubi non cogitur maritus recipere expulsum, quæ deinde fuit adulterata; quod tamen secus se haberet, si expulsio foret causa adulterii. *Barbosa ad l. 2. p. 1. in princ. num. 7. D. Solutio matrim. & dixi D. Ad L. lul. de adult. num. 47.* Quo loco & alia spectantia ad hanc materiam satis copiose tractata sunt: veluti hanc dotis amissionem non procedere propter oscula, aliosve impudicos lusus aut tactus *n. 42.* Procedere tantum quoad dotem, nec trahi ad bona paraphernalia, id est quæ præter do- tem penes mulierem sunt (*Φερν* enim Græcis dos est) *nu. 30.* Hæredes post mortem mari- ti non rectè intentare hanc actionem *n. 34.* Nec eam trahi ad viduam, soluto per mariti mor- tem matrimonio, impudicè viventem, *num. 33.* Adulterium filixæ patri hodie non obesse, *num. 36.* Non cedere dotem marito, qui uxorem in adulterio deprehensam occidit, *num. 56. & D. Solutio matr. num. 33.* Spontaneam reconciliatio- nem & remissionem noxæ inducere remissio- nem dotis, *n. 52.* Denique uxorem putativam adulteratam postea detecto impedimento, do- tem amissam repetere posse tamquam ex falsa causa adjudicatam; quæ tamen controversa quæstio est, & contraria opinio ferè commu- nis recepta, *n. 37.*

§ Illud hic restat quærendum, An commissio dotis resolvatur, competatque ejus repetitio uxori, marito postea lapsa in adulterium? R. Lite pendente si actor in adulterium labatur, habere locum axioma, mutua compensatio- ne delicta tolli. Ut commissio à se adulterio malè pergat agere ad divortium & dotis com- missionem, cum ad neutrum ei actio compe- tat, quippe sublata per compensationem, eti- am si in judicium non sit deducta, cum im- probe videatur improbare mores in conjuge, quos in se probat. Quod omnino procedit in foro interno. Si post litem sententiam di-

vortii & commissionis dotis actor incidit in simile crimen, vult quidem *Glossa in l. inf. de adult.* compensari etiam eo casu ubi tertia, atque ita dimissio conjugii commo- repetitionem alterius jure actionis. Pro- parte videtur facere *d. c. fin. & c. 27. l. 1. in 1. ubi post celebratum divortium, si alteri- nicerur, compellitur reverti ad dimissum ex alia ratione, quam quod adolentia con- pensentur non minus, si alterius commo- sequatur, quam si simul contingat. Non probabile tamen est, conjugii eodemque supervenienti alterius adulterio non agere de novo actionem ad dotem, quæ, litem- tincta in perpetuum non reviviscit in casu superveniente, *l. quires 98. §. 1. in 1. de solut. nec mutatur, quod rectè tradit superveniente delicto, l. 1. D. De iura d. privato.* Nec obstat *d. c. fin.* neque *d. c. 27. §. 1. nam loca ista loquuntur in casu, quæ separatio facta per sententiam, ut in spe- erit obvium, atque ita interpretatur in noc. Quod de compensatione alterius dicendum, eam non procedere, nisi præ- alterius fornicatio sententiam divortii, exceptio rei judicata obicit objectionem compensationem. Et quamvis officio non incumbat partes reconciliare, ad evitandum periculum fornicationis, nihil tamen in dotis restitutionem spectare videtur.**

Dicta de amissione dotis ex causa adul- procedent multò magis in amissione dotis *d. c. 4. h. 1.* quod alii vocant donationem propter nuptias, alii verò id, quod penes maritum manet post mortem mariti, ex parte re- tuto, ut dictum supra eod. quo mariti pec- cum & res suas amittat.

Quantum ad causam hæreseos, illa non facit marito cedere dotem, sed fisco, immo- tam in conjugem, quam in Rempublicam, de- carum, ut ab ea merito vindicetur. *l. 1. §. 3. D. de bonis damnat.* ubi ob crimen læsæ- jestatis fisco dos additur, item *c. Virgatus de hæres.* ubi simpliciter fisco bona hære- rum deferuntur, *Covarr. hic p. 2. c. 7. §. 6. in 1. seq.*

Denique quod dictum de commo- dotis & donationis propter nuptias, quæ- dat innocenti, verum est etiam quoad

prietatem : nisi supersint liberi , sive ex isto matrimonio , qui patre sunt potiores , ut iis sit servanda proprietas , solo usufructu remanente apud innocentem , sive etiam ex priori matrimonio , cum text. in *Nov. 117. §. quia verò plurimas* & lib. 8. §. *si vero C. de re pud.* indistinctè dicat , si filios non habeat : sunt autem filii , qui extant ex priori matrimonio nati , quibus præjudicare mulier non potuit.

TITULUS XXI.

De Secundis nuptiis.

SUMMARIUM.

1. Nuptia secunda, tertia & ulteriores hodie licite.

2. Pœna secundo nubentium an hodie cessent.

3. Nuptia iterata an benedicenda?

4. Non iteranda , nisi constet de morte conjugis.

5. Testis unus an probet hæc in materia?

6. An fama sufficiat?

7. Priori conjugè reverso, quid juris?

HActenus de primis nuptiis : de secundis subjicitur , quæ licet fornicariæ vocentur , secundum veritatis rationem , in *can. hæc ratio ne XXXI. q. 1.* Deo tamen permittente , propter hominum incontinentiam , licitè ineuntur non tantum secundæ , sed & tertiæ & ultra. Unde non damnatur in Ecclesia bigamia , nec tri- gamia , nec ultra , *can. Apertant , can. Quod si XXXI. q. 1.* sed damnantur Montanistæ , & alii hæretici , stulti quadam perverfione contrarium adferentes. *cap. ult. & pen. hoc tit.* Ratio hujus rei est , quòd conjux solutus legibus prio- ris matrimonii habeat potestatem nubendi cui velit , à Deo sibi permittam , teste Apostoli eti- am statim à morte alterius , *d. cap. pen. & fin.* Adeo ut mulier infamiam , quam per leges ci- viles incurtebat , necdum enixa partum intra an- num luctus nubens , hoc jure evadat : ex ratione , quod puniri non debeat , qui agit lege permit- tente , & pœnam non mereatur , qui extra cul- pam est , qualis est potestate sibi concessa u- tens ,

Ubi quaeritur , An & aliæ pœnæ propositæ per leges secundo nubentibus sint dicendæ hoc jure cessare? Respondendum. Dicta Capp. tantum loqui de sublata infamia , ut possint videri reliquæ pœnæ civiles in suo rebere per- manere : verius tamen , pœnas qualescumque , quæ intra annum luctus iteranti nuptias sunt stituta à jure civili , & continent meram pœ- nam , cessare hoc jure. Nec facit , quòd textus tantum faciant mentionem infamiae ; cum ra- tio subjuncta , scilicet quòd non debeat le- galis infamiae sustinere jacturam , quæ intra tempus luctus nubens concessa sibi ab Apo- stolis utitur auctoritate , habeat etiam lo- cum in aliis pœnis : ut in iisdem sit statu- dum , ex regula , quòd legis ratio sit ejus ani- ma , & in lege expressa , sit pro lege , obtine- atque in casu simili , aliàs foret imperfecta. Ita servari tradit Covarr. *hic p. 2. cap. 3. §. 9. num. 7. & segg.* Quantum verò ad illas dispositiones , quæ potius concernunt provisionem & com- modum liberorum prioris matrimonii , cum non contineant pœnam , dicendum , eas etiam hodie servandas esse , quia circa eas nihil dis- posuit lex Canonica ; nec fuit , ut dispo- neret , cum nihil mali moris involvant , imò bonis moribus respondeant. Quo modo disposi- tum in *lib. Fœmina , & similib. C. h. r. servan- dum est* , ut rectè tradit Covarr. *d. loco n. 9.* Bar- la *ad l. si constante 25. num. 100. & segg. D. So- luto matrim. D. Gudelin. De Jure novissim. lib. 1. c. 12.*

Iterare itaque nuptias nullo jure prohibi- tum ; non sunt tamen iteratæ benedicendæ & benedicens puniendus , *cap. 1. & 2. h. r.* tum quia sufficit alterius benedictio , quæ diffundi- tur in alterum , *cap. 3. sup. De consec. Eccl. tum quia propter frequentiam benedictionum e- jusdem personæ contingeret rem in contemp- tum trahi. Si tamen sponsa existat virgo , be- nedicti eam posse probabile esse tradit. Cov. d. p. 2. cap. 8. §. 11. n. 2. & praxi servari. Quam con- suetudinem etiam probat Navar. in *summa c. 22. num. 83.* etiam in casu , quo vir ducit vi- duam , quamvis magis rationabilem judicet consuetudinem in casu , quo virgo nubit viduo ; imò nec improbet eam , qua uterque , si viduus fuerit , benedicitur. Non obstante , quòd ali- qui volunt consuetudinem circa sacramentalia nihil*